

Tussen pessimisme en optimisme over het Afrikaanse continent

‘Ik ben journalist. Mijn taak is duiding geven.’

MO* Magazine voert een journalistieke strijd om een genuanceerder Afrika aan het Vlaamse publiek te tonen. Een noodzaak in een medialandschap waar mainstream zenders en kranten hun journalisten steeds meer binnen de landsgrenzen houden en waarin de monotonie het beeld van het Afrikaanse continent domineert. Luidt MO* Magazine met een fris discours een renaissance in de Afrikajournalistiek in?

IN HET HALLEPOORTPARK in het Brusselse Sint-Gillis wacht ik tot de klok drie uur slaat en de MO*-redactie mij verwacht. Ik wil er met hoofdredacteur Gie Goris, Afrikajournalist Stefaan Anrys en Noord-Afrika-experte Najet Boulafdal praten over het beeld dat zij van Afrika verspreiden via hun magazine: het onderwerp van mijn masterscriptie. Al wachtend lees ik een uitgebreid stuk van Najet's hand: ‘Ik, mijn Nikes en de uitzichtloze toekomst’ is een artikel over de gekwetste, verwaarloosde en onbegrepen jeugd in het Noord-Afrikaanse Marokko. Het artikel trekt me aan: ik ben ook jong en ik draag, in tegenstelling tot de Marokkaanse jeugd in het artikel, liever Puma's.

VALENTIN-YVES MUDIMBE wijdde in 1988 een boek aan de vraag waarom Afrika het label ‘duistere continent’ op zich heeft kleven. De Congolese filosoof, professor en schrijver zag hoe westerse boeken en media het continent vernauwen tot een plek waar oorlogen, hongersnoden en corrupte leiders elkaar in ijl tempo afwisselen. Als we de logica achter deze nieuwsselectie volgen, mag het niet verbazen dat de Belgische blikken de laatste weken op Congo zijn gericht, nu de conflicten in dat land voor geweld zorgen. Deze focus vertaalt zich ook in het aangeboden beeldmateriaal. Zo opende het actualiteitsprogramma De Afspraak op 21 september met een montage van ‘hevige beelden’ uit Congo, ondersteund door ophitsende djembémuziek; een vaak gebruikte techniek om een complexe realiteit als die in Congo te versimpelen voor de kijker, die daardoor hopelijk de rest van het interview blijft volgen.

DE MAINSTREAM MEDIA dwingen verhalen uit het Zuiden daarenboven vaak in een lokaal of nationaal slimfitmodel, met als hamvraag: ‘what's in it for you?’ Het gedeelde verleden van Congo en België, de naambekendheid van Kabila en de frustraties van de Congolezen in de Brusselse Mantongéwijk zorgden er dan ook voor dat dit nieuws wél de selectie doorstond,

© De Afspraak

in tegenstelling tot ander nieuws uit de regio. Dit soort nieuws dient dan ook slechts in tweede instantie om de kijker echt inzicht te geven in de Congolese situatie; in de eerste plaats is het een manier om de aandacht te trekken van een publiek dat elke avond weer kan kiezen aan welke content ze hun tijd spenderen. Concreet vertaalt dat zich in laagdrempelige vragen, contextarme informatie en de nodige sensatie – en dus een collectief pessimistisch beeld van Afrika.

ANDERE STEMMEN klinken optimistischer. Zo claimde een cover van het Britse magazine The Economist uit 2011 in grote rode letters dat ‘Africa is rising’. Voor velen was deze cover een teken dat journalisten bewuster gingen schrijven over Afrika. Sociale wetenschappers, zoals de Franse doctor in de communicatiewetenschappen Toussaint Nothias, zien hier echter een ander symptoom van dezelfde ziekte: vanuit het Westen enkel schrijven over de ‘economische ontwikkeling’ van een land houdt het vooral arm, redeneren zij - terwijl er voor een Afrikaans perspectief nog steeds geen plaats lijkt in onze media.

‘Hoe minder mensen er lezen over Afrika, hoe minder ze zich erin interesseren en hoe kleiner hun leefwereld wordt.’ (S. Anrys)

© Intervention

‘Net het niet willen tonen van een bepaald beeld van Afrika, kan de redding kan zijn. Enkel zo kan de nuance binnensluipen.’
(S. Anrys)

EEN ALTERNATIEVE STEM binnen de mainstream media’, dat is wat MO* wil zijn volgens Gie Goris. Het blad woont samen met tien andere ngo’s onder het dak van ‘Wereldmediahuis vzw’. MO* heeft de jeugdige leeftijd van dertien jaar maar erfde de talenten van haar moederblad ‘Wereldwijd’, dat de Derde Wereld begrijpelijk wilde maken voor de Vlaamse lezer. Nu focust MO* op een meer uitgestrekte ‘verre’ wereld: het Globale Zuiden. Afrika kaapt één derde van de artikels weg.

‘NET HET NIET WILLEN TONEN van een bepaald beeld van Afrika, kan de redding kan zijn. Enkel zo kan de nuance binnensluipen.’ Stefaan Anrys reist al tientallen jaren naar het continent. Hij probeert de dynamieken die hij daar ervaart, die even divers zijn als bij ons, al schrijvend te vatten: ‘Ik ben journalist. Mijn taak is duiding geven.’ Tijdens zijn reis naar Ethiopië vorig jaar onderzocht hij de bouw van de grootste waterdam ooit: ‘Ik hoorde stemmen zeggen dat Ethiopië met double digit groeide. Ik wilde onderzoeken of dat wel klopt.’ Zijn drie pagina’s lange stuk luistert dan ook naar verschillende stemmen in de regio, die zowel hoopvol als pessimistisch klinken. ‘Door zo diepgaand te berichten tillen wij ook het niveau bij andere media naar boven,’ klinkt het. Als De Standaard Magazine deze week een stuk brengt over de Nigeriaanse schrijver en Nobelprijswinnaar Wole Soyinka, heeft dat te maken hebben met de recente voorstelling van zijn boek in de BOZAR, op uitnodiging van MO*. Een bewijs dat een genuanceerd beeld van Afrika broodnodig is en wel degelijk kan aanspreken.